

Paraurheilun näkyvyys Yleisradion ja Ilta-Sanomien urheilun verk- kouutisoinnissa vuonna 2022

Marko Toikkanen

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

Medianomi

Opinnäytetyö

2023

Tiivistelmä

Tekijä(t) Marko Toikkanen
Tutkinto Medianomi
Raportin/Opinnäytetyön nimi Paraurheilun näkyvyys Yleisradion ja Ilta-Sanomien verkkouutisoinnissa vuonna 2022
Sivu- ja liitesivumäärä 39
<p>Opinnäytetyössä tutkittiin paraurheilun saamaa näkyvyyttä Yleisradion ja Ilta-Sanomien urheilun verkkouutisoinnissa vuonna 2022. Kyseisenä vuonna järjestettiin paralympialaiset Kiinan Pekinissä.</p> <p>Olettamuksena tutkimukseen lähdetessä oli, että paraurheilun profiiliin noustua myös näkyvyys on kasvanut. Tarkoituksena oli selvittää, millä tasolla näkyvyys on kahden suuren suomalaisen median verkkopalvelussa. Tarkasteltaviksi medioiksi valittiin Sanoman julkaisema Ilta-Sanomat ja julkinen palvelu Yleisradio.</p> <p>Opinnäytetyössä kerättiin aineisto Yleisradion ja Ilta-Sanomien verkkosivujen hakukoneilla haku-sanoilla "vammaisurh", "paraurh" ja "paralym". Tämä kattoi sanojen eri sijamuodot ja päätteet.</p> <p>Paraurheilusta käytetään myös termiä vammaisurheilu. Nykyään vammaisurheilu-termi voidaan kokea leimaavaksi. Tästä syystä opinnäytetyössä käytetään termiä paraurheilu.</p> <p>Opinnäytetyö kartoitti paraurheilusta kirjoitettujen juttujen määrää ja juttutyppejä. Kerättyä aineistoa verrattiin Yleisradion ja Ilta-Sanomien verkon urheiluosioden vuoden kokonaisjuttumääriin. Tutkimus toteutettiin määrällisellä otteella sisällönerittyn painottuen.</p> <p>Aineiston kerääminen tuotti Yleisradiolta 62 ja Ilta-Sanomilta 85 juttua, jotka käsittelivät paraurheilua. Juttumäärä edusti Yleisradiolla 1,79 prosenttia vuoden urheilujuttujen kokonaismäärästä ja Ilta-Sanomilla 0,73 prosenttia.</p> <p>Valtaosa aineiston jutuista oli tyypiltään uutisia. Yleltä kerätyssä aineistossa uutisten osuus oli 62,5 prosenttia ja IS:n aineistossa 75,2 prosenttia.</p>
Asiasanat Paraurheilu, paralympiakomitea, urheilujournalismi, vammaisuus, medianäkyvyys

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Tietoperusta	3
2.1	Vammaisen henkilön määrittely.....	3
2.2	Vammaryhmien luokittelu paraurheilussa	3
2.3	Paraurheilua vai vammaisurheilua?.....	4
2.4	Paraurheilu ja paralympialaiset	5
2.5	Urheilujournalismi ja verkkouutisointi.....	7
2.6	Median ja paraurheilun suhde 2000-luvulla	8
2.7	Yleisradio	10
2.8	Ilta-Sanomat.....	11
3	Tutkimusmenetelmät	12
3.1	Määrällinen tutkimus ja sisällönerittely.....	12
4	Tutkimusaineisto	15
4.1	Tulosten analysointi ja johtopäätökset.....	21
4.2	Johtopäätöksiä näkyvyydestä.....	26
5	Pohdinta.....	30
5.1	Jatkotutkimukset	30
5.2	Tutkimuksen luotettavuus.....	31
6	Työn prosessit ja oman oppimisen arviointi	32
6.1	Opinnäytetyöprosessi.....	32
6.2	Oma oppiminen.....	34
	Lähteet.....	35

1 Johdanto

Vammaisurheilun yleinen tunnettavuus on noussut viimeisten vuosikymmenten aikana.

Tästä kertoo hyvin pyörätuolikelaja Leo-Pekka Tähden valinta vuoden urheilijaksi Urheilugaalassa vuonna 2017. Tämän ohella Suomen Urheiluliitto on valinnut Tähden neljäksi vuoden yleisurheilijaksi.

Menestyneimmät vammaisurheilijat, Tähden lisäksi Matti Suur-Hamari ja Amanda Kotaja, ovat saaneet näkyvyyttä myös varsinaisten urheilu-uutisten ulkopuolella niin mainoksissa kuin viihdeohjelmissakin.

Kehitys on ollut merkittävää peilaten siihen nähden, että vielä 1960- ja 1970-luvuilla vammaisurheilijoita pidettiin ”kummajaisina”. Tämä nousi Leena Kummun pro gradu -tutkielman (2005) otsikoonkin ”Kummajaisesta huippu-urheiluksi. Suomen vammaisurheilun historia 1960–2005.”

Tutkielman mukaan vammaisurheilua ei juurikaan käsitelty tuolloin valtakunnallisissa tiedotusvälineissä. Paralympialaisten aikana Helsingin Sanomat julkaisi muutamia pieniä juttuja. (Kummu 2005, 46.)

Toiminnan vähättely näkyi myös vammaisurheilun toimijoissa. Invalidiliiton Invalidityö-lehdessä vuonna 1971 liikuntavammaisten joukkueurheilulajista istumalentopallosta käytettiin termiä ”pyllypallo” (Aumakallio s.a., 42).

Helsingin Sanomien arkiston vanhojen lehtien tv-ohjelmätiedoista selvitin, että 1980-luvun talviparalympialaisista Yleisradio esitti vain koostelähetykset kisoista. Nämä olivat kestoltaan tunnin vuonna 1984 ja 30 minuuttia vuonna 1988.

Vuonna 2022 Yleisradio välitti Pekingin talviparalympialaisista suoria lähetyksiä jokaisena kisapäivänä televisiossa ja Yle Areena -suoratoistopalvelussa. Aikaeron takia nämä näkyivät Suomessa pääasiassa aamuyön ja varhaisaamun välisen aikana. Tämän lisäksi Yleisradio esitti päivittäisiä koostelähetyksiä niin aamupäivällä kuin illalla.

Lähetysten määrän suuri kasvu kertoo paraurheilun aseman sekä näkyvyyden paranemista Suomessa vajaan 40 vuoden aikana.

Opinnäytetyössä tutkin paraurheilun näkyvyyttä talviparalympiavuonna 2022 nykyaikaisessa teksti-mediassa.

Analyysiin valitsin Sanoma Media Finland Oy:n mainosrahoitteisen Ilta-Sanomien ja verovaroin kustannetun Yleisradion verkkopalvelut, jotka ovat Suomen luetuimpien verkkomedioiden joukossa.

Suomalaisten medioiden kävijämääriä mittaavan Finnish Internet Audience Measurementin mukaan viikolla 36 vuonna 2023 Ilta-Sanomien is.fi oli Suomen suosituin mediasivusto tavoitettavuudessa sekä sivukäynneillä mitattuna. Yle.fi oli sijalla kolme. (Finnish Internet Audience Measurement, 2023.)

Tarkastelun ajanjaksoksi valikoitui vuosi 2022. Kyseisen vuoden maaliskuussa talviparalympialaiset järjestettiin Kiinan Pekingissä.

Paralympialaisissa kilpaili yli 650 urheilijaa 49 maasta (International Paralympic Committee. s.a.). Kansainvälisen paralympiakomitean vuosiraportin 2022 mukaan kisoja seurasi yhteenlaskettuna 2,1 miljardia katsojaa maailmanlaajuisesti. Tämä oli talviparalympialaisten ennätysmäärä. (International Paralympic Committee, 6.9.2023.)

Voidaan siis puhua urheilun suurtapahtumasta. Opinnäytetyön tarkoitus on selvittää vammaisurheilusta kirjoitettujen artikkelien määrää sekä sen muutosta paralympialaisten ollessa käynnissä. Lisäksi tutkin, millaisissa artikkeleissa vammaisurheilu esiintyy: onko paino tulosvetoisissa uutisjuutissa vai päästäänkö ”pintaa syvemmälle” vaikkapa henkilöjuttujen kautta.

Pyrin myös vertailemaan paraurheilua käsittelevien artikkelien osuutta Ylen ja Ilta-Sanomien urheiluosien verkkoartikkeleista vuonna 2022 sekä havainnoimaan näkyvyyden muutosta talviparalympialaisten aikana.

Tutkimus antaa osaltaan kuvaa paraurheilun asemasta urheilujournalismisissa ja päivittäismediassa ylipäätään.

2 Tietoperusta

Käsittelen tässä luvussa opinnäytetyön kannalta olennaisia termejä sekä niiden taustaa.

2.1 Vammaisen henkilön määrittely

Vammainen henkilö voidaan määritellä lääketieteellisestä, sosiaalisesta ja oikeusperustaisesta näkökulmasta.

Nykyisellään on siirrytty kohti sosiaalisen mallin käyttöä. Siinä henkilön vamma käsitetään hänen suhteenaan yhteiskuntaan sekä yhteiskunnasta aiheutuviin rajoitteisiin. Tällaisia voivat olla esimerkiksi esteettömyyden puute ja tukitoimien riittämätön saatavuus. (Nurmi-Koikkalainen ym. 2017, 10–11.)

YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimus lähtee oikeusperustaisesta näkökulmasta. Siinä vammaisiksi henkilöiksi määritellään ”ne, joilla on sellainen pitkäaikainen ruumiillinen, henkinen, älyllinen tai aisteihin liittyvä vamma, joka vuorovaikutuksessa erilaisten esteiden kanssa voi estää heidän täysimääräisen ja tehokkaan osallistumisensa yhteiskuntaan yhdenvertaisesti muiden kanssa.” (Yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista 27/2016).

Vamma voi olla liikuntavamma, näkövamma, kuulovamma, kehitysvamma tai näiden yhdistelmä.

Liikuntavammaisuus on yleisin vammaisuuden muoto. Pitkäaikainen liikuntavamma voi olla aiheutunut tapaturmasta, synnynnäisestä kehityshäiriöstä tai -vauriosta tai lihas-hermoperäisestä sairaudesta. Liikuntavamma vaikuttaa eri tavoin henkilön liikkumiseen ja päivittäisiin toimintoihin. Liikuntavammaiset ovat kuitenkin heterogeeninen ryhmä, johon kuuluu erilaisia diagnooseja. (Malm M., Matero M., Repo M. & Talvela E-L. 2012, 253.)

2.2 Vammaryhmien luokittelu paraurheilussa

Paraurheilussa urheilijat on luokiteltu eri vamatyyppien mukaan. Myös vammaryhmien sisällä paraurheilijat kilpailevat eri luokissa toimintakyvyn mukaan. Järjestelmän tarkoituksena on ollut luoda kilpailijoille tasavertaiset lähtökohdat urheiluun. Järjestelmää voidaan verrata esimerkiksi kamppailulajeissa käytettäviin eri painoluokkiin. (Linnamaa 2020, 22).

Luokittelujärjestelmässä myös eri vamatyyppin urheilijat kisaavat keskenään. Olennainen tekijä on, että urheilijoiden vammoilla on vastaavanlainen vaikutus urheilusuoritukseen (Linnamaa 2020, 22).

Liikuntavammaiset kilpailevat paralympialaisissa neljässä pääluokassa. Ne ovat urheilija, 1) jolla on amputaatio 2) jolla on CP-vamma tai muu neurologinen häiriö 3) jolla on selkäydinvamma ja 4) joka on lyhytkasvuinen. (Suomen Paralympiakomitea, s.a. b).

Näkövammaiseksi määritellään Maailman terveysjärjestö WHO:n mukaan ihminen, jonka paremmin näkevän silmän silmälaseilla korjattu näkökyky on alle 0.3. Sokeaksi määritellään henkilö, jonka paremman silmän näkökyky silmälaseilla on alle 0.05 tai näkökenttä supistunut alle 20 asteen halkaisijaltaan. (Näkövammaisten liitto, s.a.).

Paralympialaisissa näkövammaiset kisaavat kahdessa luokassa, sokeiden luokassa ja heikonäköisten luokassa (Suomen Paralympiakomitea, s.a. b).

Kuulovammainen on yleiskäsite ihmisestä, jolla on lääketieteellisestä näkökulmasta kuulon poikkeavuutta. Sen vakavuus voi vaihdella lievästä huonokuuloisuudesta kuurouteen.

Kuulovamman vakavuus on määritetty Euroopan unionissa vuodesta 1996 laskemalla paremmin kuulevan korvan kuulotasojen keskiarvo.

Kliinisen määritelmän mukaan kuuro on henkilö, joka ei kuuloaistinsa tai kuulokojeen avulla voi spontaanisti oppia puhuttua kieltä. (Malm M ym. 2012, 340–342.)

Kuulovammaisille urheilijoille ei ole omia kilpailuluokkia paralympialaisissa, vaan he kisaavat Deaflympics- kisoissa.

Maailman terveysjärjestön ICD-10-tautiluokitus määrittelee kehitysvamman tilaksi, jossa henkisen toiminnan kehitys on estynyt tai häiriintynyt synnynnäisen tai kehitysiässä saadun sairauden, vian tai vamman vuoksi. (Åberg, 2021)

Kehitysvammaiset urheilijat osallistuvat paralympialaisiin rajatulla lajiohjelmallaan omassa luokassaan.

Kehitysvammaisten urheilijoiden pääurheilutapahtuma on Special Olympics -maailmankisat. Ne järjestetään joka neljäs vuosi, kesä- ja talvikisoina, samaan tapaan kuin olympialaiset tai paralympialaiset.

Viime vuosina kesäkisoihin on osallistunut 7000 ja talvikisoihin 2000 urheilijaa. (Suomen Paralympiakomitea, s.a. a).

2.3 Paraurheilua vai vammaisurheilua?

Molempia termejä "paraurheilu" ja "vammaisurheilu" käytetään vammaisten henkilöiden urheilusta. Viime vuosina para-alkuinen termi on ottanut enemmän sijaa median sanankäytössä. Myös

opinnäytetyöhön keräämäni aineisto Yleisradion ja Ilta-Sanomien verkkouutisoinnista tukivat tätä päätelmää.

Päädyin käyttämään opinnäytetyössä termiä paraurheilu. Tämä ei ollut yksiselitteinen valinta. Kielitoimiston sanakirja tunnistaa vain sanan ”vammaisurheilu”.

Olin kirjoittamisen loppuvaiheessa yhteydessä Kotimaisten kielten keskuksen kielineuvontaan. Sieltä kerrottiin molempien olevan hyväksyttyjä muotoja (Kielineuvonta, 23.11.2023).

Kielitoimiston sanakirja tunnistaa näistä nykyisellään vain ”vammaisurheilun”, määritellen sen ”vammaisten kunto- ja kilpaurheiluksi” (Kielitoimiston sanakirja, 2023).

Soveltavan liikunnan ja paraurheilun sanastossa niin ”paraurheilu” kuin ”vammaisurheilu” määritellään ”vammaisten henkilöiden harjoittamaksi urheiluksi” (Sanastokeskus ry ja Liikuntatieteellinen Seura 2023, 17).

Liikkujan polku -verkoston tilaisuudessa paraurheilun termistöä esitelleessä Powerpoint -materiaaleissa paraurheilu määritellään rinnakkaiseksi ei-vammaisten henkilöiden urheilulle. Termi on johdettu kreikan kielen sanasta ”para”, tarkoittaen suomeksi ”vieressä” sekä englannin kielen rinnakkaista tarkoittavasta sanasta ”parallel”. Nämä viittaavat paraurheilun asemaan rinnakkaisena ei-vammaisten henkilöiden urheilulle. Dioissa myös huomautetaan, ettei sanaa ”vammaisuus” ole kielletty käyttää. (Asunta, P., Roitto R. & Saari A., 10.2.2023.)

Vammaisuuden määrittelyssä on siirrytty biolääketieteellisestä ajatusmallista enemmän kohti sosiaalista ajatusmallia, minkä vuoksi myös käytetyn kielen on muututtava (Sanastokeskus ry ja Liikuntatieteellinen Seura 2023, 2). Toistuvat ilmaisutavat muokkaavat yleisiä asenteita esimerkiksi vähemmistöjä kohtaan (Swanljung, 11.9.2023).

Termissä ”paraurheilu” urheilijaa ei määritä vammaisuus vaan hänen erilainen toimintakykynsä.

2.4 Paraurheilu ja paralympialaiset

Organisoidun paraurheilun historia voidaan katsoa alkaneen 1800-luvun lopun Saksasta, jossa perustettiin ensimmäinen urheiluseura kuulovammaisille. (Kummu 2006, 29)

Myös Suomessa kuulovammaiset perustivat ensimmäiset parasurheiluseurat 1900-luvun alussa. Ne muodostivat yhdessä Suomen vanhimman paraurheilujärjestön Suomen Kuuromykkäin Urheiluliiton vuonna 1920. Nykyisin järjestö toimii nimellä Suomen Kuurojen Urheiluliitto.

Talvi- ja jatkosota jättivät jälkeensä noin 70 000 sotainvalidia Suomessa. Tämän myötä vammaisurheilu organisoitui myös muissa vammaryhmissä. Sotainvalidien Veljesliiton urheilujaosto aloitti toimintansa vuonna 1945 ja eriytyi Sotainvalidien Urheiluliitoksi vuonna 1960.

Tätä seurasivat Sokeain Keskusliiton liikuntatoimen ja Suomen Invalidien Urheiluliiton (SIU) perustamiset vuosina 1962 ja 1964. (Suomen Paralympiakomitea, s.a. d)

2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä pääasiassa taloudelliset syyt johtivat Suomen Invalidien Urheiluliiton, Suomen Kehitysvammaisten Liikunnan ja Urheilun, Elinsiirtoväen Liikuntaliiton ja Näkövammaisten Keskusliiton liikuntatoimen yhdistymään Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta VAU ry:ksi. Uusi järjestö aloitti toimintansa vuonna 2010.

Suomen Paralympiakomitea perustettiin vuonna 1994 nimellä Suomen Paralympiayhdistys ottamaan vastuu huippuparaurheilusta. Tätä ennen toiminnasta vastasivat eri vammaisjärjestöt.

Nykyisen muotonsa Paralympiakomitea sai vuonna 2020 VAU ry:n yhdistyessä siihen. Yhdistymisen myötä yksi järjestö vastaa niin harrastus- kuin huippuparaurheilusta, lukuun ottamatta kuulovammaisten urheilua. (Suomen Paralympiakomitea, s.a. d)

Paralympiakisojen historia linkittyy paraurheilun tapaan maailmansotien ikäviin seurauksiin. Isossa-Britanniassa Stoke Mandervillen sairaala perustettiin sodassa selkäydinvammoja saaneiden hoitoa ja kuntoutusta varten. Sairaalan johtoon nimitetty tohtori Ludwig Guttman käytti liikuntaa ja urheilua vammautuneiden kuntoutusmuotona.

Guttman järjesti ensimmäiset urheilukilpailut sairaalan potilaille vuonna 1948. Ne käytiin samana päivänä kuin Lontoon olympiakisat alkoivat. Vuosittain järjestetyt kisat keräsivät suosiota ja kilpailijoita alkoi osallistua myös Britannian ulkopuolelta. Kansainvälinen olympiakomitea antoi Guttmanille tunnustuksen työstään ”pyörätuolipotilaiden urheilun edistämiseksi” vuonna 1956. (Laaksonen, 24.8.2012.)

Vuoden 1960 Stoke Mandevillen kisoja pidetään ensimmäisinä paralympialaisina, sillä ne kisattiin Roomassa olympialaisten yhteydessä. Paralympialaisten nimitys niille annettiin vasta jälkikäteen. (Laaksonen, 24.8.2012.)

Suomen Paralympiakomitean mukaan ”paraurheilu” ja ”paraurheilija” on nykyään yleiskäsite vammaisten henkilöiden urheilusta sekä vammaisurheilijoista. Aiemmin tällä viitattiin ainoastaan paralympialaisiin ja niihin osallistuneihin.

Samoin useissa urheilulajeissa käytetään para-etuliitettä erottamaan lajin vammaisurheilumuoto, samoin kuin vaikkapa paralympialaiset olympialaisista.

Paraurheilulajit ovat pääasiassa soveltavia muunnelmia eri lajeista apuvälineitä tai muuta avustusta tarvitseville urheilijoille. Jotkut paraurheilulajeista on kehitetty vain paraurheilijoita varten, esimerkiksi näkövammaisille urheilijoille suunnattu maalipallo. (Suomen Paralympiakomitea, s.a.)

Paralympiakomitean valmennuspäällikkö Tuomas Törrösen mukaan vammaisurheilu voi olla kilpailuihin tähtäävää tai ei-kilpailuihin tähtäävää (Pyykkönen 2018, 10).

Ei-kilpailullinen liikunta- ja urheiluharrastus on tärkeää monelle vammaiselle. Se voi olla esimerkiksi kävelyä, tanssia tai yleisurheilua. (Haarni 2006, 25.)

Vammais- ja paraurheilun tähdätessä kansainväliseen menestykseen puhutaan vammais- ja parahuippu-urheilusta (Sanastokeskus ry ja Liikuntatieteellinen Seura 2023, 17).

Vammattomien urheilussa ja paraurheilussa on enemmän yhteneväisyyksiä kuin eroja mitä lähemmäksi tavoitteellista huippu-urheilua. Niin para- kuin vammattomien urheilu huipputasolla pohjautuu taidokkuuteen, parhaimpien valikointiin ja kyvykkyyden kehittämiseen (Saari & Sipilä 2018, 10.)

Paraurheilijat voivat olla liikunta-, näkö- kuulo- ja kehitysvammaisia. Näistä vammaryhmistä kuulovammaiset eivät kilpaile paralympialaisissa, vaan Kansainvälinen kuurojen urheilukomitean hallinnoimissa Deaflympics -kisoissa. Tästä syystä kuulovammaisista urheilijoista ei yleensä käytetä paraurheilija -nimitystä.

Kuulovamma ei sinällään ole samanlainen fyysinen vamma kuin muilla vammaryhmillä. Kuulovammaisia urheilijoita on noussut lajissaan maailman absoluuttiselle huipputasolle. Viimeisimpänä esimerkkinä tästä vuonna 2000 miesten rintauinnin 200 metrin matkalla Sydneyn olympialaisissa hopeaa voittanut eteläafrikkalainen Terence Parkin.

Kuulovammaiset kokevat olevansa ensisijaisesti kielellinen vähemmistö eivätkä sikäli tunne kuuluvansa paralympialaisiin. (Suomen Paralympiakomitea s.a., e.)

Kuulon alentuma ei kuulu paralympiaurheilun vammaluokittelun piiriin (Linnamaa 2020, 24).

2.5 Urheilujournalismi ja verkkouutisointi

Urheilujournalismi on urheiluun keskittyvä journalismin laji. Siinä sekoittuu elementtejä niin uutis-, viihde-, talous- ja tiedejournalismista. (Laine, A s.a, 1.)

Urheiluun kuuluvat tunteet ja siksi urheilutoimittajille on sallittu perinteistä uutisjournalismia värikäämpi ilmaisutapa. Ylen tapahtumajournalististen periaatteiden mukaan esimerkiksi selostajalle on suorassa lähetyksessä sallittu vapaampi eläytyminen kuin uutislähetyksessä, koska tunnelman

välittäminen ja sen luominen ovat osa työskentelyä. Tunnelmaa ei saa kuitenkaan luoda tasapuolisuuden ja luotettavuuden kustannuksella. (Yleisradio s.a. b.)

Urheilu on viihteenä todella suosittua maailmanlaajuisesti. Esitysoikeudet maksavat paljon ja mediatuotantojen omistukset vaikuttavat journalistisiin sisältöihin.

Yleisradioyhtiöillä ja lehdistössä urheilujournalistilla on kaupallisia toimijoita enemmän vapauksia. Silti näissäkin yleisön kiinnostus määrittää, mistä lajeista uutisoidaan ja millä tavoin. (Laine, A s.a, 5–6.)

Uutismedia on siirtynyt perinteisistä medioista, kuten painetut lehdet, televisio ja radio, enemmän verkkopainotteiseksi. Reuters-instituutin Uutismedia verkossa 2022 -maaraaportin mukaan uutiset verkossa tavoittivat 89 prosenttia suomalaisista. Perinteiset mediakanavat tavoittivat 78 prosenttia väestöstä. (Tampereen yliopiston journalismin, viestinnän ja median tutkimuskeskus COMET 2023, 8.)

Ainoastaan perinteisistä tiedotusvälineistä uutisia seuraavien määrä on pysynyt noin kymmenessä prosentissa vuodesta 2015 vuoteen 2022. Ainoastaan verkkomediasta uutisia seuraavien osuus puolestaan on samalla aikavälillä kohonnut 11 prosentista 20:een. Niin verkosta kuin perinteisistä tiedotusvälineistä uutisia seuraavia on 69 prosenttia suomalaisista. Vuonna 2015 heitä oli 79 prosenttia. (Tampereen yliopiston journalismin, viestinnän ja median tutkimuskeskus COMET 2023, 9.)

Verkkouutisointi on siis yhä tärkeämmässä roolissa. Niin Yleisradio kuin Ilta-Sanomat aloittivat verkkouutisoinnin 90-luvun loppupuolella.

Maarit Jaakkolan (2013, 153) mukaan verkkoteksti uutisessa ei juuri eroa lehtiartikkelista. Pääasiassa verkon artikkelit ovat lehtiartikkeleita lyhyempiä. Verkossa otsikot ovat informatiivisempia ja kannustavat klikkaamaan artikkelin auki.

Jaakkola mainitsee (2013, 153–154) verkkojulkaisujen mahdollisuudesta epälineaarisuuteen. Näin lukijalle on helppoa tarjota yhtä artikkelia suurempi kokonaisuus samasta aiheesta hyperlinkkaamalla saman median aiemmin kirjoittamaan aineistoon samasta aiheesta.

2.6 Median ja paraurheilun suhde 2000-luvulla

Median suhdetta paraurheiluun on pidetty nykyaikana ongelmallisena. Helsingin Sanomien urheilutoimittaja Pekka Aaltonen kirjoitti aiheesta kolumnin vuonna 2005. Aaltosen mukaan paraurheilusta voi puhua ja kirjoittaa vain myönteisesti. Hän pohti tekstissään vammaisurheilun saamaa huomiota

ja myös sitä, miten vammaisten urheilumenestystä tulisi verrata ”terveiden” urheilumenestykseen. (Aaltonen, P., 4.9.2005.)

Lähes parinkymmenen vuoden ajankulumisen voi havainnoida tästä sanavalinnasta. Nykyisin vammaisen henkilön vastakohtaa ei edusta ”terve” henkilö, vaan käytetään termejä kuten ”vammaton henkilö”, ”ei-vammainen henkilö” tai ”näkevä urheilija”. (Suomen Paralympiakomitea, s.a.b)

2010-luvulla Erikssonin, Liikasen, Rannikon, Sihvosen & Torvisen tutkimuksessa (2017) ”Vammaisuus suomalaisen sanomalehden ruumiinkulttuureissa” aineiston muodosti 38 Helsingin Sanomien kirjoitusta, joissa käsiteltiin vammaisurheilua tai -liikuntaa. Artikkelit oli julkaistu vuosina 2010-2015. Tutkimuksen mukaan artikkeleissa korostui vammaisuuden tai sankariuden narratiivi.

Helsingin Sanomien artikkeleissa kuvattiin, miten henkilö on vammautunut esimerkiksi onnettomuuden seurauksena, ja urheilun avulla selvinnyt sen yli. Syntymästään asti vammautunut henkilö kuvataan puolestaan sankarina, jossa hän sisällä voittaa vaikeudet ja nousee huipulle. (Eriksson ym. 2017, 59–60).

Paraurheilulla on huomattava rooli vammaiskuvan luomisessa julkisuudessa. Vammaisen ihmisen elämäntarina nostetaan usein esiin menestyksen kautta. Kriteerit tunnustukselle julkisuudessa näyttävät olevan heppoisempia kuin vammattomalla ihmisellä. (Laitinen & Pietilä, 136–137.)

Tämä näkyy myös paraurheilusta uutisoidessa. Esimerkiksi paralympialaisista harvoin uutisoidaan urheilijan epäonnistumisen tai tappion kautta. Heikkokin suoritus saatetaan kuvata uutisessa tyydyttävänä tuloksena. (Linnamaa 2020, 11–12).

Erikssonin ja kumppanien (2016, 61) tutkimuksessa havaittiin, että Helsingin Sanomien aineistosta toisinaan nousee kauhisteleva, alentuva tai holhoava suhtautuminen paraurheilua kohtaan. Tällöin vammaisuus nostetaan itse urheilua tärkeämmäksi seikaksi.

Vuonna 2020 Liikenne- ja viestintäministeriö (LVM) pyysi valtion liikuntaneuvostolta lausunnon Paralympialaisten lisäämisestä televisio- ja radiotoiminnasta annetun valtioneuvoston asetuksen piiriin. (Valtion liikuntaneuvosto, 2020). Asetuksessa määritellään kansallisesti merkittäviä urheilutapahtumia, joiden tulee olla vapaasti katsottavissa.

Suomi on nykyisellään listannut kansallisesti merkittäviksi tapahtumiksi esimerkiksi talvi- ja kesäolympialaiset, jääkiekkoilun miesten maailmanmestaruusturnaukset sekä jalkapallon maailman- ja Euroopan mestaruuskisojen avaus- ja ratkaisuoottelut.

Liikuntaneuvosto perusteli paralympialaisten näkyvyyden turvaamista sillä, että kisoilla on vahva kaikupohja suomalaisessa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kulttuurissa. Lisäksi liikuntaneuvosto

mainitsi paralympialaisten olevan maailman kolmanneksi suurin urheilutapahtuma ja Suomi on osallistunut niihin vuodesta 1960. (Valtion liikuntaneuvosto, 2020.)

Liikenne- ja viestintäministeriön muistion mukaan tuolloin edellisten 2018 talviparalympiakisojen katsojamääriä ei voi pitää korkeina joitain yksittäisiä lähetyksiä lukuun ottamatta eikä siten kansallisesti merkittävänä tapahtumina. LVM kuitenkin toteaa, että näkyvyyden voidaan katsoa vaikuttavan positiivisesti yhdenvertaisuuden edistämiseen yhteiskunnassa sekä vammaishuippu-urheiluun. (Liikenne- ja viestintäministeriö, 2021.)

Näkyvyys innostaa myös muita vammaisia henkilöitä urheiluharrastuksen pariin. Harrastuksen aloittaminen voi viedä aina huippu-urheiluun asti.

Urheilu-urallaan mitaleita niin Euroopan- kuin maailmanmestaruustasolla saavuttanut ja kolmiin paralympialaisiin osallistunut näkövammaisen parauimari Antti Latikka kirjoitti blogitekstissään, että hän muistaa kuulleensa Urheiluruudussa vain sähköitä yleisurheilusta vuoden 2000 paralympialaisista Australian Sydneystä. Tuolloin Latikka ei edes tiennyt näkövammaisten voivan osallistua paralympialaisiin. Hän uskoo, että mikäli tuolloin Suomelle paralympiapronssia voittaneen sokean Eeva-Riitta Fingerroosin suoritus olisi näytetty suorana tv:ssä, sillä olisi ollut positiivinen vaikutus Latikan tulevaisuuteen ja käsitykseen kyvykkyydestään uimarina. (Latikka, 2020.)

Paralympiakomitean toimintasuunnitelmassa vuodelle 2022 mainitaan tavoitteena paraurheilun eri osa-alueiden esilletuonti tiedotusvälineissä panostamalla ihmisläheiseen, tarinoita esiin tuovaan viestintään isojen tapahtumien yhteydessä, mainiten Pekingin paralympialaiset (Suomen Paralympiakomitea s.a. c)

2.7 Yleisradio

Yleisradio (jäljempänä Yle) on Suomen valtion omistama julkisen palvelun mediatalo. Se on perustettu vuonna 1926. Nykyisellään Ylellä on neljä televisiokanavaa ja kuusi radiokanavaa sekä laaja verkkopalvelu. (Yleisradio Oy, 2020.)

Vuonna 1996 Yle alkoi tuottaa uutislähetysten sähköitä verkkopalveluunsa. Netin varsinainen uutistoiminta käynnistyi 1998. (Yleisradio Oy, 2008.)

Yleisradion tehtävät määritellään laissa Yleisradio Oy:stä. Sen seitsemännessä pykälässä todetaan:

tukea suomalaisen kulttuuriperinnön vaalimista, suvaitsevaisuutta, yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja kulttuurista moninaisuutta sekä huolehtia ohjelmatarjonnasta myös vähemmistö- ja erityisryhmille. (Laki Yleisradio Oy:stä. 22.12.1993/1380)

Yleisradion vuoden 2022 tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa yhtiön keskeisiksi arvoiksi mainitaan tasa-arvoisuus, yhdenvertainen kohtelu ja ihmisen arvostaminen, joita yhtiö haluaa edistää tuottamissaan sisällöissä. (Yleisradio Oy, s.a. a).

Näiden voi katsoa kohdentuvan myös paraurheilun näkyvyyden edistämiseen.

2.8 Ilta-Sanomat

Ilta-Sanomat (jäljempänä myös IS) perustettiin vuonna 1932. Aluksi lehti toimi Helsingin Sanomien iltapainoksena, joka ilmestyi epäsäännöllisesti. Myöhemmin samana vuonna hyvien kokemusten myötä nelisivuinen Ilta-Sanomat alkoi ilmestyä kuutena päivänä viikossa.

Itsenäiseksi iltapäivälehdeksi se muuttui vuonna 1949.

Ilta-Sanomat avasi kotisivunsa internetiin vuonna 1996. Uutistoiminta verkossa alkoi tätä myöhemmin. (Päivälehdien museo, s.a)

Kansallisen Mediatutkimuksen mukaan Ilta-Sanomat tavoitti viikoittain 3 109 000 lukijaa paperilehden ja is.fi -sivuston kautta tarkasteluvuonna 2022. (Karhunen, 23.9.2022)

Ilta-Sanomien verkkopalvelua is.fi:tä luonnehditaan Sanoman mediakortissa seuraavasti:

IS.fi on Suomen luetuin uutispalvelu. Se on helposti lähestyttävä uutispalvelu, joka pitää suomalaiset ajan tasalla. IS.fi on aina mukana, tarjoaa kiinnostavaa sisältöä, ruokkii uteliaisuutta ja viihdyttää. (Sanoma s.a.)

3 Tutkimusmenetelmät

3.1 Määrällinen tutkimus ja sisällönerittely

Käytin opinnäytetyössä sisällönerittelyyn painottuvaa määrällistä tutkimusotetta.

Tutkimuksen hakusanoilla IS:n ja Ylen hakukoneista kerätty aineisto muodosti numeraalisen kokonaisuuden, joka esitellään luvussa 4. Tämä vastaa määrällisen tutkimuksen peruskysymykseen ”kuinka paljon” (Vilkkä 2007, 14).

Vilkan mukaan (2007, 31) kaikki informaatio käy määrällisen tutkimuksen aineistoksi, jos se on muutettavissa mitattavaan muotoon. Tässä opinnäytetyössä se muutettiin Excel-taulukoiden mitattavaksi ja vertailtavaksi numeraaliseksi tiedoksi keräämisen jälkeen.

Kokosin aineiston medioiden verkkosivuilta käyttäen niiden omia hakukoneita. Hakusanat olivat is.fi:stä ja yle.fi:stä ”vammaisurh”, ”paraurh” ja ”paralymp”.

Haun aikaväliksi asetin 1.1.2022 – 31.12.2022. Osiot, joista artikkelit haettiin molemmista medioista, rajattiin urheiluosioihin. Ylen hakukoneessa lisäasetuksina oli haku julkaistuista artikkeleista. Tämä rajasi Yle Areenassa julkaistut sisällöt pois tuloksista.

Hakusanojen pelkän alkuosan käyttäminen hakukoneissa palautti sanojen kaikki taivutusmuodot kuin myös sanat, joissa alkuosa esiintyi, esimerkiksi paraurheilija, paraurheilu, paralympiakomitea, paralympialaiset, vammaisurheilu ja vammaisurheilija.

Osumat kopion manuaalisesti Microsoft Excel -taulukkoihin. Niin Yle.fi:n kuin IS.fi:n osumille oli omat taulukkonsa.

Aineistoon kuuluu myös lukuisia juttuja, joita on uudelleenjulkaistu vuoden aikana. Nämä sisällytin aineistoon, koska myös uudelleenjulkaisut vaikuttavat paraurheilun näkyvyyteen kyseisen median verkkosivuilla.

Erittelin aineiston myös juttutyypeittäin. Poimin aineiston jokaisesta jutusta seuraavat tiedot Exceliä varten: 1) julkaisupäivämäärä 2) osasto, jossa julkaistu 3) juttutyyppi 4) syy, jos jää aineisto ulkopuolelle 5) kirjoittaja 6) päähenkilö 7) mahdolliset lisätiedot ja huomiot 8) verkko-osoite (URL)

Päähenkilö on luokittelussa joko päähaastateltava tai henkilö, jonka suorituksesta uutisoidaan tai joka on muutoin perusteena sille, miksi artikkeli linkittyy paraurheiluun.

Jaottelin aineiston viiteen eri luokkaan juttutyyppin mukaan.

Tuomen & Sarajärven mukaan (2009, 106) sisällönerittely on dokumenttien analysointia, jossa kuvataan määrällisesti tekstin sisältöä. Tarkoitukseni ei ollut kuvata artikkelien sisältöä sanallisesti, joten sisällönanalyysistä ei ollut kyse.

Juttujen luokat olivat 1) uutinen, 2) taustoittava juttu, 3) henkilöjuttu, 4) kolumni ja 5) muu niitä artikkeleja varten, jotka eivät sopineet edellä mainittuihin luokkiin (näistä esimerkkinä Ylen sivujen promomateriaali koskien Pekingin paralympialaisia).

Uutiset edustavat lyhyehköjä juttuja, jotka keskittyvät kilpailun tulokertaukseen tai muuhun paraurheilua koskevaan uutisointiin.

Taustoittavat jutut sisältävät artikkeleita, joissa uutisaihetta taustoitetaan laajemmin monen haastateltavan kautta tai kirjoitetaan ilmiöstä.

Henkilöjuttu on henkilövetoinen artikkeli, jossa aihetta tutkitaan päähenkilön kautta. Siinä voidaan myös kuvata päähenkilön henkilöhistoriaa tai urheilu-uraa.

Kolumnit ovat toimittajan näkemyksiä tai kommentteja käsiteltävään aiheeseen eivätkä siten uutistekstejä.

Muut-luokkaan sijoitin nettisivuilla julkaistuja artikkeleja, jotka eivät selkeästi kuuluneet mihinkään aiemmista luokista. Esimerkkinä näistä ovat tiedotteet ja urheilutapahtumien listaukset.

Aineistossa on huomioitava, että osassa artikkeleja esiintyy useampi hakusana - esimerkiksi paralympialaiset ja paraurheilija samassa tekstissä. Nämä on laskettu aineistossa eri osumiksi.

Tutkimuksen kannalta on oleellista verrata keräämäni aineistoja Ylen ja IS:n julkaisemien urheilu-juttujen kokonaismäärään tarkasteluvuonna. Tämä auttaa näkyvyyden kokonaiskuvan arvioinnissa.

Tiedustelin useaan otteeseen niin Yleisradiolta kuin Ilta-Sanomilta tilastoja urheiluartikkelien määrästä.

Oikean tahon löytäminen oli hankalaa ja jäin ilman vastauksia. Lopulta onnistuin saamaan yhteyden IS Urheilun yleisten sähköpostiosoitteen sekä Ylen asiakaspalvelun nettilomakkeen kautta.

Yle Urheilun ja tapahtumien vastaava digituottaja Ville Grahn toimitti opinnäytetyötä varten Yle Urheilun tarkasteluvuonna julkaisemat artikkelit jaoteltuna kuukausittain. Yhteensä niitä oli 3470. Samassa yhteydessä Grahn lähetti myös Yle Uutisten verkkojulkaistujen artikkelien määrät. (Grahn 20.10.2023.)

IS Urheilun esihenkilö Vesa Rantanen toimitti IS.fi:n yhteenlasketun artikkelimäärän sähköpostitse. Artikkeleja oli yhteensä 11 614 pois lukien ravivihjeet. Keskiarvona kuukautta kohden juttuja julkaistiin 967. Rantasen mukaan lukuja ei ollut saatavilla jaoteltuna kuukausittain. Hän kertoi, että IS Urheilun julkaisemien artikkelien määrä oli vuonna 2022 hieman tavallista korkeampi, johtuen Suomalaisille menestyksekkäistä talviolympialaista sekä yleisurheilun EM-kisoista. (Rantanen 26.10.2023.)

Aineisto sisältää molemmista medioista myös STT:n tekemien artikkelien julkaisut.

Poistin IS.fi:stä keräämästäni aineistosta neljä raviartikkelia, jotka sisälsivät ”paralym” -hakutermin (esimerkkinä ”Who's Who Paralympiatravetin ykkönen – Francesco Zet tyylitteli taas”, IS.fi 7.5.2022). Nämä eivät mielestäni olleet opinnäytetyön aiheen kannalta merkityksellisiä. Myös IS:ltä saamani artikkelien kokonaismäärä ei sisältänyt raviartikkeleja.

Juttutyyppeiden ja päähenkilöiden taulukointia sekä graafien tekoa varten käytin Excelin Pivot-toimintoa, jolla aineiston sai suodatettua sarakkeiden ja arvojen mukaan.

4 Tutkimusaineisto

Taulukkoon 1 on koottu hakusanojeni tuottamat osumat yhteenlaskettuna IS.fi:n ja Yle.fi:n urheiluosioista. Taulukoissa 2, 3 ja 4 osumat ovat eriteltyinä kuukausittain.

Taulukko 1. Hakusanat palauttivat seuraavat osumamäärät tutkimuksen medioista.

Media	Vammaisurh	Paraurh	Paralym	Yhteensä
IS	3	17	65	85
Yle	6	12	44	62

Taulukko 2. Osumien määrät kuukausittain tutkimuksen medioissa hakusanalla ”Vammaisurh” vuonna 2022

Vammaisurh	IS	Yle
Tammikuu	0	0
Helmikuu	0	1
Maaliskuu	1	2
Huhtikuu	0	0
Toukokuu	0	1
Kesäkuu	1	1
Heinäkuu	1	0
Elokuu	0	0
Syyskuu	0	0
Lokakuu	0	0
Marraskuu	0	1
Joulukuu	0	0

Yhteensä	3	6
-----------------	----------	----------

Taulukko 3. Osumien määrät kuukausittain tutkimuksen medioissa hakusanalla "Paraurh" vuonna 2022

Paraurh	IS	Yle
Tammikuu	1	3
Helmikuu	1	3
Maaliskuu	4	2
Huhtikuu	1	1
Toukokuu	0	0
Kesäkuu	3	1
Heinäkuu	2	0
Elokuu	0	0
Syyskuu	1	1
Lokakuu	0	0
Marraskuu	2	1
Joulukuu	2	0
Yhteensä	17	12

Taulukko 4. Osumien määrät kuukausittain tutkimuksen medioissa hakusanalla "Paralym" vuonna 2022

Paralym	IS	Yle
Tammikuu	3	5
Helmikuu	4	8
Maaliskuu	23	20
Huhtikuu	6	1
Toukokuu	1	2
Kesäkuu	5	1
Heinäkuu	3	0
Elokuu	1	0
Syyskuu	9	2
Lokakuu	2	1
Marraskuu	3	2
Joulukuu	5	2
Yhteensä	65	44

Taulukko 5. Kolmen hakusanan yhteenlasketut osumamäärät IS.fi:ssä ja Yle.fi:ssä.

Osumat yhteensä	IS	Yle
Tammikuu	4	8
Helmikuu	5	12
Maaliskuu	28	24
Huhtikuu	7	2
Toukokuu	1	3
Kesäkuu	9	3
Heinäkuu	6	0
Elokuu	1	0
Syyskuu	10	3
Lokakuu	2	1
Marraskuu	5	4
Joulukuu	7	2
Yhteensä	85	62

Taulukot 6 ja 7 osoittavat kolmen hakusanani esiintyvyyttä prosentuaalisesti kaikista Yle Urheilun ja IS.fi:n urheiluosiossa julkaistujen artikkelien määrästä.

Taulukko 6. Yle Urheilun julkaisemat artikkelit, osumat aineistossa ja osumien osuus artikkeleista:

Vertailu	Yle Urheilun artikkelit	Aineisto	Osuus artikkeleista
Tammikuu	340	8	2,35 %
Helmikuu	443	12	2,71 %
Maaliskuu	317	24	7,57 %
Huhtikuu	302	2	0,66 %
Toukokuu	337	3	0,89 %
Kesäkuu	240	3	1,25 %
Heinäkuu	276	0	0,00 %
Elokuu	250	0	0,00 %
Syyskuu	226	3	1,33 %
Lokakuu	225	1	0,44 %
Marraskuu	251	4	1,59 %
Joulukuu	263	2	0,76 %
Yhteensä	3470	62	1,79 %

Taulukko 7. IS Urheilun vuonna 2022 julkaisemat artikkelit, osumat aineistossa ja osumien osuus artikkeleista:

Vertailu	IS Urheilun artikkelit	Aineisto	Osuus artikkeleista
Yhteensä	11 614	85	0,73 %

Minulla ei ollut käytettävissä kuukausittaisia artikkelimääriä Ilta-Sanomilta vaan ainoastaan tarkasteluvuoden 2022 IS.fi urheiluosaston artikkelien kokonaismäärä sekä laskennallinen

keskiarvomäärä kuukausittain artikkeleista. Tästä syystä en pystynyt laskemaan IS.fi:n osalta miten suuri osuus artikkeleista kuukausittain osui aineistooni, kuten taulukossa 6 Ylen osalta.

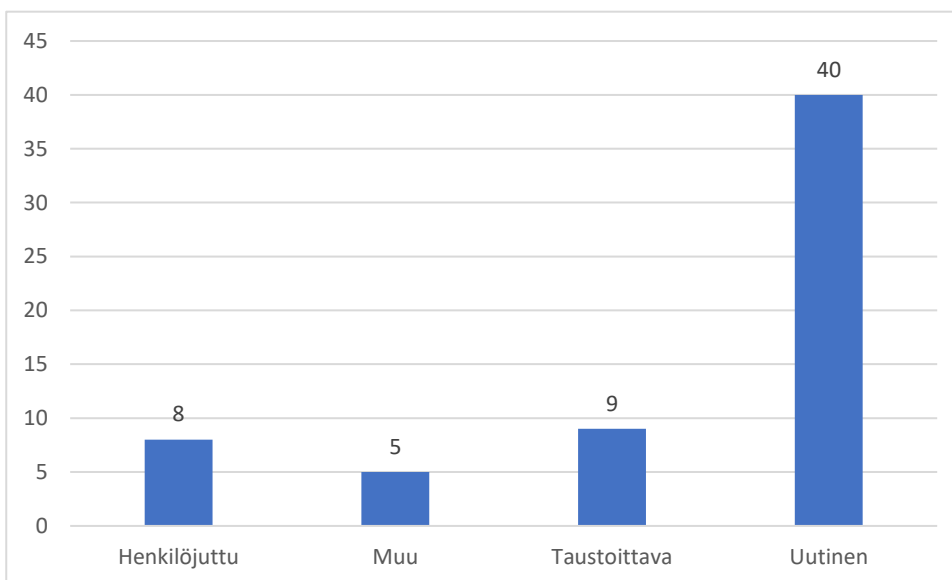
Taulukko 8. Yle Urheilun aineistossa kolme eniten mainittua päähenkilöä esiintymiskertoineen.

Artikkelin päähenkilö	Esiintymiskerrat
Suur-Hamari, Matti	9
Kiiveri, Santeri	7
Kiviranta, Nette	7

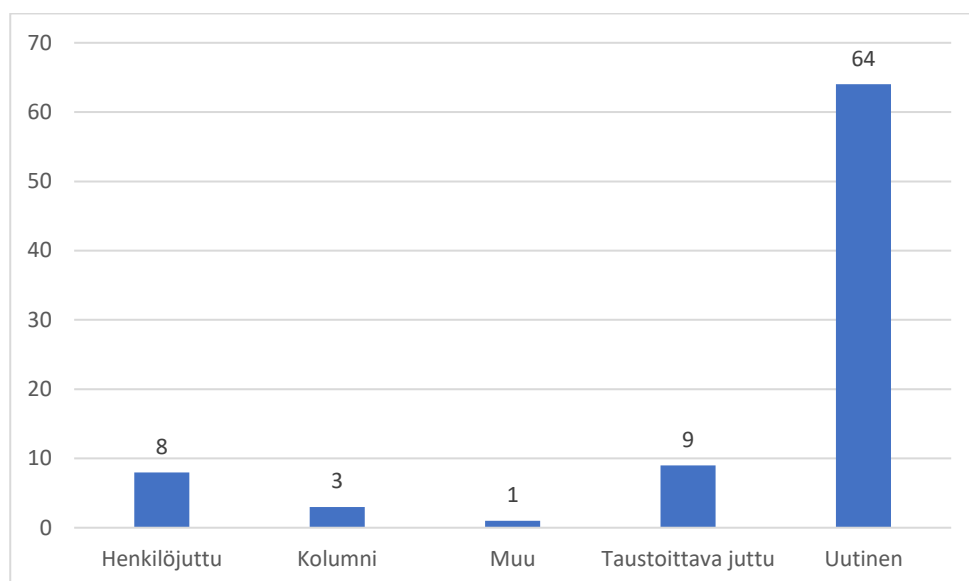
Taulukko 9. IS Urheilun aineistossa kolme eniten mainittua päähenkilöä esiintymiskertoineen.

Artikkelin päähenkilö	Esiintymiskerrat
Kiiveri, Santeri	8
Årsjö, Ebba	8
Suur-Hamari, Matti	6

Taulukko 10. Yle Urheilun aineisto juttutyypeittäin jaoteltuna.

Taulukko 11. IS Urheilun aineisto juttutyypeittäin jaoteltuna.

4.1 Tulosten analysointi ja johtopäätökset

Aineistossa vähiten osuvia hakusanoista tuotti ”vammaisurh”: IS:n aineistossa yhteensä kolme ja Ylen aineistossa kuusi kertaa.

Vammais-etuliitettä ei suositella käytettäväksi ilman syytä. Vammaisurheilijaan voidaan viitata ainoastaan urheilijana. Useimmat lajit käyttävät para-etuliitettä erottamaan lajin omaksi kokonaisuudekseen vammattomien lajeista.

Paralympiakomitean mukaan ”paraurheilu”-termi on laajentunut yleiskäsitteeksi vammaisurheilusta ja vammaisurheilijoista. Aiemmin sillä viitattiin vain paralympialaisten ohjelmistossa oleviin lajeihin ja siellä kilpaileviin urheilijoihin. Ks. myös luku 2.2.

Aineistossa muutama osuma niin IS:llä kuin Ylellä tuli ”vammaisurh”-kategoriaan, koska artikkelin yhdeksi avainsanoista oli merkitty ”vammaisurheilu”. Näiden artikkelien sisällössä termi ei esiintynyt.

Esimerkkinä tästä on Ylen 18.5.2022 julkaissama artikkeli otsikolla ”Oululaisurheilijat Tuomo Kukkohovi ja Kai Koljonen kahmivat hopeamitaleita kehitysvammaisten Special Olympics -tapahtumasta”. Uutisjutussa kauttaaltaan viitataan Kukkohoviin ja Koljoseen urheilijoina, mutta yhdeksi avainsanoista on merkitty ”vammaisurheilu”. Muut olivat ”kehitysvammaisuus” ja ”Special Olympics”.

IS:n aineistossa vastaavana esimerkkinä voi nostaa esiin 2.7.2022 is.fi:ssä julkaistun STT:n henkilöjutun otsikolla ”Jouni Tähti, 54, halvaantui puolitoistavuotiaana – alakoulussa löytyi laji, jossa hän on nyt maailman parhaita”. Artikkelissa Tähteen viitataan paraurheilijana, mutta artikkelin ainoa avainsana on ”vammaisurheilu”.

”Vammaisurheilu” mainitaan myös haastateltavan sitaateissa, kuten Paralympiakomitean puheenjohtaja Sari Raution kommentoimissa paralympiamenestystä Ylellä 7.3.2022:

– Paraurheilussa tai vammaisurheilussa on kyse siitä, että otetaan urheilijan yksilölliset tilanteet huomioon ja lähdetään vahvuuksista liikkeelle, eikä keskityä siihen vammaan.

Myös Paralympiakomitean valmennuspäällikkö Tuomas Törrösen sitaatissa 14.3.2022 Ylellä paralympialaismenestystä ja sen tulevaisuutta käsittelevässä jutussa sana mainitaan:

Siihen on varmasti monta syytä jo siinä, että miten ihmiset hakeutuvat vammaisurheilijan polulle, Törrönen pohtii.

Muita yhteyksiä missä sana esiintyy ovat entisen paraurheilumitalisti Pertti Sankilammen kommentoimissa vammaisurheiluliikkeen syntyä Suomessa Ylellä 4.3.2022.

Se harmittaa minua hirvittävästi ennen kaikkea sen vuoksi, kun ajatellaan, miten vammaisurheiluliike on syntynyt Suomessa.

”Paraurh”-hakusana antaa IS.fi:n aineistosta 17 osumaa ja Yleltä 12 osumaa.

Varsinkin Ylellä osumat ovat painottuneet vahvasti vuoden alkupuolelle. Heinäkuusta eteenpäin ainoa hakusanan palauttanut artikkeli oli marraskuulta. Siinä käsiteltiin para-alppihiihdon MM-kisojen kisapaikan vaihtumista. (Para-alppihiihdon MM-kilpailuja on pompoteltu paikasta toiseen – kisapaikka varmistui vain 2,5 kuukautta ennen arvokisojen avajaisia)

Ylen hakukone palauttaa artikkelin, vaikka tekstissä ei ole ”paraurh”-alkuista sanaa. Artikkelille ei ole määritetty nettisivulla näkyviä avainsanoja. Luultavasti kuitenkin Yle on jaotellut sen paraurheilun alle.

IS:n aineistossa ei ole havaittavissa näin merkittävää kausivaihtelua vuoden aikana.

Eniten kolmesta hakusanasta aineistossa tuotti osumia ”paralym”. Näitä oli IS.fi:ssä 65 ja Ylellä 44.

Tämä on selitettävissä maaliskuussa 2022 kisatuilla paralympialaisilla. Hakusanoista ”paraurh” ja ”paralym” tuottivat selvästi eniten osumia molemmissa medioissa juuri maaliskuussa.

Tuolloin aineiston paraurheilua käsitteleviä hakusanoja löytyi Ylellä 7,57 prosentista kaikista julkaistuista urheilujutuista. Tämä oli selvästi korkein osuus tarkasteluvuonna. Minkään muun kauden osuus ei ylittänyt kolmea prosenttia. Paraurheilua käsittelevien juttujen osuus hakusanoilla koko vuonna oli 1,79 prosenttia Yle Urheilun artikkeleista.

Aineiston artikkelien päähenkilöitä tarkastellessa (taulukko 8 ja 9) Matti Suur-Hamari ja Santeri Kiiveri nousevat olemmissa medioissa IS:llä ja Ylellä kolmen eniten esiintyvän joukkoon. Tämä selittyy menestyksellä. Suur-Hamari voitti paralympialaisten lumilautailulajeissa kultaa ja hopeaa samoin kuin Santeri Kiiveri alppihiihtolajeissa. Nämä muodostivat Suomen kuusihenkisen joukkueen kaikki mitalit.

Paralympiakomitean valmennuspäällikkö Tuomas Törrönen luonnehti kisoja ”ehdottoman onnistuneiksi” ja parhaaksi tulokseksi Suomelle talviparalympialaisista 20 vuoteen (Salminen, Kautto & Saatsi, 2022).

Urheilujournalismi keskittyy tyypillisesti tuloksiin ja menestyjiin sekä henkilöihin (Laine s.a., 3).

Ylen aineistossa ainoa nainen kolmen kärjessä on Nette Kiviranta. Hänen seitsemän osumaansa aineistossa tuli kolmesta artikkelista.

22.1.2022 Yle uutisoi hänen hopeamitalinsa maailmanmestaruuskisoista kelkkapujottelussa, nostaan samalla esiin, ettei häntä ollut vielä valittu paralympialaisiin. Kaksi seuraavaa artikkelia käsitelivät sitä, ettei häntä valittu ja reaktiota tähän (Suomalaistähdeltä evättiin pääsy paralympialaisiin – MM-hopea ei riittänyt kisoihin, Yle.fi 18.2.2022, ”Olen lähinnä pyyhkinyt kyyneleitä poskilta” – paralympialaisista tyyliä ulos jätetty Nette Kiviranta tyrmistyi Kansainvälisen paralympiakomitean päätöksestä, Yle 19.2.2022).

IS:n aineistossa ainoa nainen eniten mainituista oli ruotsalainen Ebba Årsjö. Hän voitti Peking paralympialaisissa kaksi kultamitalia alppihiihtolajeissa. IS uutisoi 22.6.2022 (Ebba, 21, epäiltiin huijariksi – löi nyt bikinikuvalla kritikoille jauhot suuhun, IS.fi) Årsjön sosiaalisen median tilillään julkaisemasta bikinikuvasta, jolla hän halusi todistaa sairastavansa Klippel-Trenaunayn oireyhtymää. Sen oireet eivät näy ulospäin hänen käyttäessään urheilupukua, mikä on herättänyt epäilyjä kelpoisuudesta paraurheiluun.

23.6.2022 IS teki jatkoartikkelin Ruotsin yleisradioyhtiö SVT:n haastattelun pohjalta, jossa Årsjö kertoi saaneensa runsaasti positiivista palautetta (Ebba, 21, paljasti salaisuutensa rohkealla bikinikuvalla – avautui nyt hurjasta palautevyörystä). 27.6.2022 IS teki toisen jatkojutun, jossa lainataan Årsjön kommentteja ruotsalaiselle iltapäivälehti Aftonbladetille alkuperäisen kuvan saamasta

hyvästä vastaanotosta sosiaalisessa mediassa (Ebban, 21, rohkea bikinikuva kerää kiitosta so-
messa – pelkäsi julkaisemista, IS.fi).

Ylen aineistossa Ebba Årsjö ei esiintynyt.

Päähenkilöistä on huomioitava, että Ylellä 14 ja IS:llä 38 artikkelista en löytänyt päähenkilöä, joka olisi liittynyt paraurheiluun. Näissä paraurheilu on yleensä vain sivumainintana. Esimerkkinä ”Olympialaisten mystiset maskotit esittäytyvät”, jonka Yle julkaisi 2.2.2022. Multimedia-artikkelissa esitellään myös paralympialaisten maskotit. Ylellä aineistoon päätyi myös muutama artikkeli, jotka eivät käsitelleet paraurheilua, mutta hakutermi oli mainittuna juttua seuraavissa linkeissä.

Venäjä käynnisti hyökkäyssodan Ukrainassa olympialaisten ja paralympialaisten välissä. Päätös Venäjän ja Valko-Venäjän sulkemisesta paralympialaisista tutkimuksen molemmissa medioissa 2. – 3.3.2022. Ensimmäinen uutinen oli, että näiden maiden urheilijat saavat Kansainvälisen paralympiakomitean päätöksellä osallistua kisoihin ilman maatunnuksia. 3.3.2022 tämä päätös pyörrettiin ja Venäjän ja Valko-Venäjän joukkueet suljettiin paralympialaisista.

Molempien medioiden aineistossa tämä aihe käsiteltiin kahdella artikkelilla, joten se ei sinällään nostanut paralympialaisten näkyvyyttä

IS:n aineistossa myös kannanotot Venäjän ja Valko-Venäjän sulkemisesta kansainvälisestä urheilutoiminnasta tuottivat joitakin osumia, vaikkei niissä suoraan paraurheilua käsiteltykään. Artikkeleissa mainittiin esimerkiksi Norjan olympia- ja paralympiakomitea (29.7.2022), kansainvälinen paralympiakomitea (14.3.2022) sekä Yhdysvaltain olympia- ja paralympiakomitea (5.5.2022).

Juttutyypeittäin aineistossa oli eniten uutisia. Yleltä kerätyssä aineistossa 40 artikkelia oli tyypiltään uutisia (62,5 prosenttia) ja IS:n aineistossa 64 (75,2 prosenttia).

Taustoittavia, perusuutista laajempia, artikkeleja esiintyi opinnäytetyön aineiston molempien medioiden aineistossa yhdeksän kappaletta. Ylen aineiston osalta tämä edusti 14,5 prosenttia ja IS:n osalta 10,6 prosenttia.

Näistä Ylen aineistossa kolme käsitteli suoraan paraurheilua. Kahdessa päähenkilönä oli Pekingin paralympialaisissa kaksi mitalia voittanut lumilautailija Matti Suur-Hamari ja yhdessä Ukrainan joukkueen menestys samoissa kisoissa.

Muissa paraurheilu oli pienemässä roolissa, kuten parahiihtäjä Sini Pyy kommentoimassa ilmastomuutoksen vaikutuksia talviurheiluun (”Olemme pilanneet jäätiköt totaalisesti” – Kalle Palander ja muut huiput ovat huolissaan alppihiihdon tulevaisuudesta, Yle.fi 21.11.2022) tai Paralympiakomitean puheenjohtaja Sari Rautio kommentoimassa urheilun tasa-arvokysymyksiin (”Sukupuolikiintiöt

nopein tapa vahvistaa urheilun tasa-arvoa" – ministeri Honkonen väläytti tasa-arvon korostamista järjestöjen avustusten jakoperusteena, Yle.fi 17.5.2022).

Paralympialaismenestys mainittiin myös 31.12.2022 julkaistussa urheiluvuotta kertaavassa artikkelissa otsikolta "Niskasten olympialoistoa, Leijonien ainutlaatuinen tuplakulta, Markkasen näytös – näistä hetkistä suomalainen urheiluvuosi muistetaan".

IS:n aineistossa olevista taustoittavista jutuista kuusi käsitteli pääasiassa paraurheilua. Näistä yksi käsitteli Matti Suur-Hamaria. Molemmat IS ja Yle mainitsevat jutussaan Suur-Hamarista hänen menehtyneen pitkäaikaisen valmentajan sekä Suur-Hamarin harjoittelukaverit (Kaksi ystävää olympiadin aikana menettänyt Suur-Hamari voitti paralympiakultaa – tästä syystä hän lähetti kiitokset Australiaan, IS.fi 7.3.2022 ja Matti Suur-Hamarin tunteenpurkauksen taustalla on esikoisen syntymä ja läheisen kuolema – Ronja-puoliso kertoo koskettavasta hetkestä kotikatsomossa, Yle.fi 7.3.2022).

IS.fi:n taustoittavien juttujen määrää nosti entisestä paraurheilijasta Oscar Pistoriuksesta tehty laaja Urheilulehden artikkeli "Oscar Pistoriuksen kylmävä teko sai koko maailman suunniltaan – vasta oikeussalissa paljastui karu totuus unelmaparin taustalta". Urheilulehteä julkaisee IS:n ta-paan Sanoma Media Finland Oy.

Artikkeli esiintyi IS.fi:n aineistossa neljä kertaa. Syy tähän on se, että siinä esiintyy hakusanoista "paraurh" ja "paralym". Lisäksi artikkeli julkaistiin IS:n nettisivuilla kahdesti tarkasteluvuoden aikana: ensimmäistä kertaa 17.9.2022 ja uudelleen 26.12.2022.

Henkilöjuttuja oli aineistossa molemmilta medioilta kahdeksan. Hakusanoja esiintyi samoissa artikkelissa useampia ja näin tämä tuotti hakukoneilla useamman osuman. Varsinaisesti aineistossa oli niin IS:ltä kuin Yleltä neljä eri artikkelia.

IS:n aineistossa 12.3.2022 julkaistu artikkeli "Mystinen pyörtyminen johti turhauttavaan kierteeseen – nyt Santeri Kiiveri, 21, on Suomen uusiin urheilutähti: "Hän ei välittänyt vammastaan" " sisälsi kaikki kolme hakusanaa.

IS:n verkkosivuilta kerätty aineisto sisälsi kolme kolumnia. Nämä eivät suoraan käsitelleet paraurheilua, vaan paraurheilija tai paralympialaiset vain mainittiin. Ylen aineistossa ei ollut yhtään kolumnia.

Muu-luokan alle IS:ltä sijoitin 8.9.2022 julkaistun artikkelin, jossa markkinoidaan kyseisen viikon painetun IS Urheilulehden artikkeleja. Lehdessä oli aiemmin mainittu artikkeli Oscar Pistoriuksesta, mikä myös nostettiin esiin markkinointiartikkelissa.

Ylen aineistossa sijoitin Muu-kategoriaan viisi artikkelia. Näistä 18.2.2022 otsikolla ”Ottaako Suur-Hamari kultaa Pekingissä? Paralympialaiset maaliskuussa Ylen kanavilla” julkaistu ennakkomarkkinointijuttu sisälsi hakusanoista ”paralym” ja ”paraurh”.

Muut artikkelit sisälsivät päättäneiden olympialaisten kohokohtia (tässä yhteydessä myös tulevat paralympialaiset mainittiin), paralympialaisten lähetystietoja Ylen kanavilla ja päivittyvän artikkelin, jossa seurattiin paralympiajoukkueen paluuta Suomeen.

4.2 Johtopäätöksiä näkyvyydestä

Opinnäytetyön aineiston kolme hakusanaa tuottivat osumia 1,79 prosentissa Yle Urheilun ja 0,73 prosentissa IS Urheilun aineistossa. Luku tuntuu pieneltä. Osumia oli yhteensä alle 150 yli 15 000:n artikkelin aineistossa. Näihin sisältyivät vielä artikkelit, joissa esiintyi useampi hakusanoista sekä artikkelit, jossa paraurheilu oli sivumainintana.

Sponsor Insightin tutkimuksen mukaan vuonna 2023 suomalaisia neljä eniten kiinnostavaa urheilulajia ovat jääkiekko, yleisurheilu, hiihto ja jalkapallo (Sponsor Insight Finland 2023).

Vertasin miten monta osumaa kyseiset lajit tuottivat hakusanoina Ylen ja IS:n urheilu-uutisoinnista.

Koska IS:n hakukoneen käyttöliittymä on ongelmallinen sen palauttaessa suuren määrän osumia, käytin IS:n osalta näihin hakuihin Googlen hakukonetta. Haku on rajattu vuoteen 2022 ja vain osoitteeseen <http://is.fi/urheilu> alta löytyviin osumiin hakulauseella *hakusana site:is.fi/urheilu after:2021 before:2023*

Taulukko 12. Google-haun osumat 4.12.2023 IS.fi/urheilu-osoitteesta vuodelta 2022.

Hakusana	Osumat IS.fi/urheilu:sta	Osuus urheiluartikkeleista
Jääkiekko	Noin 789	6,8 %
Yleisurheilu	Noin 786	6,7 %
Hiihto	Noin 703	6,1 %
Jalkapallo	Noin 891	7,7 %

Googlen hakulogiikka palauttaa automaattisesti sanojen eri sijapäätteitä.

Näitä tuloksia on pidettävä vain korkeintaan suuntaa antavina, sillä Google ilmoittaa tulokset noin -muodossa ja toisena ajankohtana vastaavat hakulauseet tuottivat erilaisia tuloksia Googlasta.

Luvut olivat samansuuntaisia, mutta eivät tarkalleen samoja. Arvelen tämän johtuvan Googlen hakualgoritmeista sekä tulosten personoinnista käyttäjän mukaan.

Kokeena sana ”paralympia” palautti Googlelta vain 10 osumaa vuodelta 2022. Kerätessäni aineistoa IS:n hakukone palautti sanalla ”paralym” 65 osumaa.

Ylen kohdalla haku onnistui helposti käyttäen sen omaa hakukonetta. Alla olevat tulokset on siis kerätty vastaavalla tavalla kuin oma aineistoni.

Taulukko 13. Haku Yle Urheilun artikkeleista vuodelta 2022.

Hakusana	Osumat Yle Urheilusta	Osuus urheiluartikkeleista
Jääkiekko	1300	37,5 %
Yleisurheilu	420	12,1 %
Hiihto	562	16,2 %
Jalkapallo	939	27,1 %

Ylen vertailuluvut osoittavat suosittujen lajien saavan runsaasti näkyvyyttä. Paraurheilun näkyvyys Yle Urheilun verkkouutisoinnissa on pientä tähän verrattuna, vaikka kyseessä oli paralympiavuosi.

Kyseessä oli luonnollisesti myös talviolympiavuosi, joka varmasti aiheutti tavallista enemmän osumia jääkiekolla ja hiihdolle. Myös yleisurheilussa ja jalkapallossa kisattiin Euroopan- ja maailmanmestaruudesta vuonna 2022.

Vaikka IS:n osalta osumat verrokkilajeista eivät ole eri hakumetodin takia täysin vertailukelpoisia, osoittavat niin Ylen kuin IS:n luvut paraurheilun näkyvyyden olevan hyvin pientä suosituimpiin urheilulajeihin nähden.

Paralympiakomitean toimintasuunnitelmassa vuodelle 2022 mainitaan viestinnän tavoitteiksi seuraavaa:

Paraurheilun eri osa-alueet ja soveltavan liikunnan aiheet ovat esillä tiedotusvälineissä ja sosiaalisen median keskusteluissa, erityisesti isoihin tapahtumiin, kuten Pekingin paralympialaisiin ja nuorten EPYG-kisoihin liittyen. (Suomen Paralympiakomitea s.a. c)

Paralympialaisten osalta paraurheilun näkyvyys nousi aineistossani tutkintavuoden 2022 selkeisiin huippulukemiin paralympialaisten aikana maaliskuussa IS:ssä ja Ylellä.

Ylen aineistossa paraurheilun näkyvyys oli alkuvuodesta loppuvuotta korkeammalla tasolla huipentuen paralympialaisien aikaan maaliskuussa. Huhtikuusta eteenpäin näkyvyys tippui selvästi matalammalle tasolle.

IS:ssä näkyvyys ei kohonnut niin selvästi ennen kisoja eikä myöskään tippunut niin selkeästi loppuvuodeksi paralympialaisten jälkeen.

Paralympiakomitean viestintätavoitteissa mainittu European Para Youth Games (EPYG) -tapahtuma ei näkynyt kummankaan median aineistossa. Kisat järjestettiin Pajulahdessa ja Helsingissä 27.6.–4.7.2022 (Suomen Paralympiakomitea, 2022).

Kesäkuussakin paralympialaiset vielä näkyivät, sillä paralympiavoittaja Matti Suur-Hamarin päätös lopettaa urheilu-uransa uutisoitiin niin IS:ssä kuin Ylellä 9.6.2022. Tämä kertoo osaltaan urheilujournalismin voittaja- ja henkilökeskeisyydestä (ks. luku 4.1).

Myös Ebba Årsjön sosiaalisen median päivityksistä uutisointi on osoitus henkilökeskeisyydestä. Tosin voidaan kysyä, miten paljon tämä on urheilujournalismia, muuten kuin päähenkilön kehystämisen kautta. IS.fi julkaisi jutut hänestä niin ikään kesäkuussa.

Alun perin tein aineistohaut mainituilla kolmella hakusanalla IS:n ja Ylen koko uutistarjonnasta vuodelta 2022. Myöhemmin rajasin aineiston urheiluosioihin.

Alkuperäinen haku kuitenkin osoitti, että paraurheilua uutisoitiin Ylellä myös muuten kuin urheilun alla. Esimerkiksi paralympiavoittaja Santeri Kiiveristä 18.6.2022 julkaistu henkilöjuttu otsikolla "Minussa ei ole mitään erikoista" olisi sisällöltään sopinut aineistooni, mutta rajauksen vuoksi jäi ulkopuolelle.

Yle julkaisi myös kaksi artikkelia Venäjän hyökkäyssotaa paenneista ukrainalaisista paraurheilijoista, jotka asettuivat Suomeen asumaan ja harjoittelemaan (Paraurheilijat uskovat Ukrainan voittoon, 11.5.2022 ja Moni ukrainalainen on päässyt harrastuksiin mukaan – "Olen erittäin kiitollinen, kun pääsen treenaamaan maksutta", sanoo Hennadii Klimov, 14.5.2022).

Näistä molemmat julkaistiin uutisten alla, joten kuin edellä, sisällöstään huolimatta, ne rajautuivat haussa aineiston ulkopuolelle.

Samoin paralympialaisten avajaispuheen sensurointia käsitellyt artikkeli (Sota tuli Pekingin paralympialaisiin – Kiinalle avajaispuhe oli liikaa, 5.3.2022) julkaistiin Ylellä uutisten alla.

Välillä osiot yllättivät. Esimerkiksi Leo-Pekka Tähden uran jatkopäätöksen uutisointi 13.5.2022 (Ratakelaaja Leo-Pekka Tähti jatkaa uraansa Pariisin paralympialaisiin asti) julkaistiin ”Leo-Pekka Tähti” -osion alla. Näin se ei tullut esiin Yle Urheilun sisällöistä haettaessa.

IS:n puolella en havainnoinut, että paraurheilusta kertovia artikkeleja olisi julkaistu muualla kuin urheiluosiossa.

Yhteenvedona tutkimuksen perusteella näyttää, että paraurheilusta pääsääntöisesti kirjoitettiin uutisia, joissa kerrattiin kilpailun tapahtumat, tulokset ja tunnelmat. Useimmiten uutiset keskittyivät menestykseen, kuten urheilujournalismin ominaispiirteisiin kuuluu.

5 Pohdinta

Tässä luvussa pohdin mahdollisia jatkotutkimuksia paraurheilusta mediassa ja oman tutkimukseni luotettavuutta.

5.1 Jatkotutkimukset

Opinnäytetyöni osoittaa vammaisurheilun näkyvyyden olevan verraten pientä IS:ssä ja Ylellä. Mielestäni tämän syitä olisi mielenkiintoista tutkia. Kaavailin sisällyttää tähän opinnäytetyöhön haastattelut niin IS:ltä, Yleltä kuin Paralympiakomitealta, jossa ne olisivat voineet kertoa näkemyksensä paraurheilun näkyvyydestä, kiinnostavuudesta yleisön silmissä sekä miten sitä voisi kehittää. Valmistumisaikatauluni vuoksi jouduin luopumaan tästä ajatuksesta.

Urheilutoimitusten esihenkilöiden ajatuksia paraurheilusta olisi mielenkiintoista kuitenkin tutkia samoin kuin sitä, mitä paraurheilusta ajatellaan urheilujournalismin sisällä.

Opinnäytetyötäni vastaavan tutkimuksen suorittaminen vuonna 2024, jolloin kesäparalympialaiset järjestetään Pariisissa, olisi kiinnostavaa. Se antaisi kuvaa lyhyen aikavälin muutoksesta ja kertoisi mikä vaikutus näkyvyyteen on sillä, että suomalaisille ehkäpä tutuimmat paraurheilijat kuten Leo-Pekka Tähti, Amanda Kotaja ja Toni Piispanen kilpailevat.

Tähän opinnäytetyöhön olisi ollut mielenkiintoista saada medioilta tietoja miten paljon paraurheiluartikkeleita on luettu ja miten lukukertojen määrä suhteutuu muuhun urheilu-uutisointiin. En tiedä miten helposti mediatatlot klikkitietoja luovuttavat enkä niitä missään vaiheessa tiedustellut. Tässä opinnäytetyössä käytettyjen artikkelimäärienkin saaminen oli vaikeampaa kuin ennakoin.

Myös paraurheilun näkyvyyden muutoksessa ja kehityksessä voisi olla tutkittavaa. Uskon, että kun apuvälineet kehittyvät, asenteet muuttuvat yhä enemmän kohti yhdenvertaisuutta ja esteettömyys ymmärretään yhteiskunnassa lähtökohdaksi, yhä useampi vammaisen henkilö alkaa harrastamaan urheilua. Lisääntyykö näkyvyys tämän myötä? Ellei, niin valtaavatko tyhjiön sosiaalisen median eri alustat, joilla eri vähemmistöjen edustajat saavat äänensä kuuluviin perinteistä mediaa tehokkaammin?

Paraurheilun uutisoinnin diskurssi olisi mielestäni tutkimisen arvoista. Sivuan tätä aihetta luvussa 2. Yleiskuva vaikuttaa olevan, että paraurheilua ja -urheilijoita käsitellään mediassa silkkihansikain verrattuna vammattomia käsittelevään urheilujournalismiin. Mitalitoivon epäonnistuminen on perinteisesti vammattomien urheilussa päätnyt muodossa tai toisessa otsikoihin.

Mistä tämä johtuu? Tulisiko paraurheilijoita arvostaa ja arvostella tiedotusvälineissä eri standardeilla. Onko tilanne muuttunut tai muuttumassa?

Aihetta voisi tutkia myös urheilujournalismin ja sen tekijöiden kannalta: miksi suhtautuminen on erilaista? Onko vammaishuippu-urheilija tasaveroisin vammattoman huippu-urheilijan kanssa?

Paraurheilun hakiessa paikkaansa samalla viivalla olevana urheilumuotona vammattomien kanssa mielestäni myös kritisointi ja negatiivinen palaute julkisuudessa on osa tasavertaisuutta.

Suuremman pohdinnan paikka on se, tulisiko urheilujournalismin kritisoida ylipäänsä urheilusuorituksia kärkeästä. Vai riittäisikö vain tapahtumien ja tunteiden raportointi, josta median kuluttaja vetää omat johtopäätöksensä?

5.2 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen aineiston kerääminen on toistettavissa IS:n ja Yle.fi:n hakukoneilla luvussa 3 kuvattujen hakusanojen ja määreiden mukaan. Näin määrällinen osuus opinnäytetyön tutkimuksesta antaa ei-sattumanvaraisen tuloksen, mitä pidetään tutkimuksen reliaabeliuden mittarina. (Vilkka 2007, 149.)

Tutkimuksen validiudessa opinnäytetyö kertoo numeraalisesti ja mitattavasti aiheestaan (Vilkka 2007, 150). Se antaa kuvan paraurheilun näkyvyydestä valituissa medioissa. Hakusanoja olisi voinut olla muitakin tai hakuun olisi voinut sisällyttää myös tulokset muualta kuin urheiluosiosta. Aineiston laajentamisen myötä tosin tutkimuksen toistettavuus olisi huonontunut, sillä aineistoon olisi päätyntä enemmän epärelevantteja artikkeleita, joissa paraurheilu olisi ollut sivumainintana eikä siten varsinaisesti ole näkyvyyttä.

6 Työn prosessit ja oman oppimisen arviointi

Tässä luvussa avaan opinnäytetyöprosessiani ja mitä opin itse prosessin aikana.

6.1 Opinnäytetyöprosessi

Opinnäytetyön aihe valikoitui jo 2021 alkuvuodesta tutkimus- ja kehittämisosaamisen opintokursilla.

Tällöin mieleeni tuli paraurheilun näkyvyyden tutkiminen. Aihe on lähellä minua omasta cp-vammastani ja elämänmittaisesta kiinnostuksesta urheilua kohtaan johtuen. En voi kuitenkaan sanoa, että olisin seurannut paraurheilua erityisellä mielenkiinnolla. Tämän takia aihepiiri ei ollut minulle perustietoja kummemmin tuttu.

Silloisen opinnäytetyöohjaajan kanssa syntyi ajatus vertailla paraurheilun näkyvyyttä Helsingin Sanomien, Yleisradion ja Iltalehden uutisoinnissa. Tarkastelussa olisi vertailu paraurheilua käsittelevien juttujen määrää eri vuosina ja tutkittu näkyvyyden muutoksia.

Eräs opiskelukaveri ehdotti minulle, että tekisin urheilutoimittajille oppaan siitä, miten paraurheilijaa haastatellaan. Mielestäni tämä oli todella mielenkiintoinen idea ja palvelisi myös opinnäytetyön kehittämisenäkökulmaa. Tämä olisi toteutettu kyselyhaastattelulla urheilutoimittajien kokemuksista paraurheilijoiden kanssa ja paraurheilijoiden kokemuksista toimittajista.

Tässä vaiheessa prosessi tyssäsi. Sain työharjoittelupaikan Vantaan Sanomilla syksyllä 2022 ja päätin jättää opinnäytetyön sivuun harjoittelun ajaksi. Tunsin, etteivät voimavarani riittäisi opinnäytetyön edistämiseen täyden työviikon ohella. Tästä päätösestä olen näin jälkikäteenkin samaa mieltä.

Työharjoittelun päätyttyä helmikuussa 2022 tarkoituksenani oli alkaa työstää opinnäytetyötä. Pitkän tauon jälkeen prosessin aloittaminen tuntui hankalalta ja ajan kuluessa henkinen kynnys kasvoi vain suuremmaksi. Opinnäytetyön tekemättömyys painoi mielessä, mutta samalla se aiheutti riittämättömyyden tunteen. Opinnäytetyö tuntui ylitsepääsemättömän massiiviselta urakalta, jota ei tehnyt mieli aloittaa.

Loppuvuodesta 2022 ja alkuvuodesta 2023 palaveerasin uuden ohjaajani kanssa, jonka ehdotuksesta opinnäytetyöni aihetta kavennettiin ja yksinkertaistettiin aiemmista ideoista tähän toteutuneeseen muotoon. Tarkasteluun valikoitui vuosi 2022. Mediat valikoituivat tarvittavan aineiston saatavuuden ja valtiollinen/kaupallinen mediatalo -asetelman myötä.

Tämä edesauttoi työskentelyn aloittamista, vaikka edelleenkin työ eteni hitaasti ja liian pienin askelein.

Lähdin liikkeelle aineiston keruulla IS.fi:n ja Ylen hakukoneilla. Tässä IS:n hakukoneen käyttöliittymä osoittautui hankalaksi tämän tyyppiseen tiedonkokoamiseen. Se palauttaa kerralla 50 osumaa ja "näytä lisää"-painike päivittää seuraavat 50 edellisen perään. Näin määrien laskeminen täytyy suorittaa manuaalisesti. Kokonaismäärää ei näy.

Ylen hakukone palauttaa 10 tulosta per sivu. Vaikka osumien kokonaismäärää ei näe suoraan, se on helppo laskea sen perusteella, kuinka monta sivua tuloksia tulee.

Sain aineiston koottua, yksilöityä ja jaoteltua Excelliin. Tätä voisi kutsua käsityöksi, joka oli tehtävä rivi kerrallaan.

Osumia tuli koko aineisto huomioiden parisen sataa. Vein ne Excelliin ja poimin niistä luvussa 3 mainitut tiedot. Silmäilin jokaisen artikkelin läpi ja tulkitsin, onko siinä paraurheilua olennaisessa osassa. Jos oli, sisällytin sen aineistoon. Linjanveto ei ollut yksiselitteistä tai helppoa.

Tämän vaiheen uusin vielä opinnäytetyön loppuvaiheessa. Suoritin haun vain Ylen ja IS:n urheiluosioista. Tämä selkeytti aineistoa ja paransi tutkimuksen toistettavuutta. Toisaalta aineistosta jäi tämän myötä pois paraurheilua käsitteleviäkin artikkeleja.

Alun perin tavoitteenani oli saada opinnäytetyö valmiiksi keväällä 2023. Työ ei edennyt ja näin päädyin hakemaan opintoajan pidennystä.

Haaga-Heliassa syksyllä 2023 järjestetty opinnäytetyöverstas lopulta sai opinnäytetyöprosessini kunnolla liikkeelle. Henkisen kynnykseni ylittämisessä auttoi ajatusten vaihtaminen muiden samassa tilanteessa olevien opinnäytetyön tekijöiden kanssa. Lisäksi verstasta ohjanneen lehtori Kaarina Järventauksen kertaus opinnäytetyön rakenteesta auttoi eteenpäin. Myös sanonta *deadline on paras muusa* osoitti kohdallani paikkansa pitävyyden.

Päästyäni opinnäytetyöni kanssa kunnolla liikkeelle en koe, että sen tekeminen olisi ollut kovin vaikeaa. Tätä ei pidä käsittää väärin: työlästä, aikaa vievää ja puuduttavaakin se on ollut.

6.2 Oma oppiminen

Ajatus opinnäytetyön aiheesta lähti liikkeelle sitä, ettei minulla ollut käytännön käsitystä paraurheilun näkyvyydestä. Toki tuntumalta olin huomannut sen saavan enenevässä määrin palstatilaa, mutta halusin selvittää, miten paljon. Opinnäytetyön ohjaajalta tullut ajatus paraurheilun osuuden selvittämiseen valittujen medioiden kaikesta urheilu-uutisoinnista avasi juuri tätä.

Uutisoinnin keskittyminen niin vahvasti paralympialaisten ajanjaksolle yllätti minut. Samoin se, miten vähäistä uutisointi kaiken kaikkiaan oli. Sen sijaan uutisoinnin vahva henkilöityminen – tarkasteluvuonna Santeri Kiiveriin ja Matti Suur-Hamariin – ei minua yllättänyt. Aiempina vuosina paraurheilu on julkisuudessa pitkälti henkilöitynyt Leo-Pekka Tähteen.

Kuten luvussa 5.1 pohdin, kertooko tämä siitä, ettei paraurheilu kiinnosta urheilun kuluttajia vai onko paraurheilun näkyvyys ”ansaitsemallaan” tasolla? Paraurheilussa on kyse pitkälle amatööriurheilusta, mutta urheilijoiden vikana ei voi pitää sitä, ettei heillä välttämättä ole mahdollisuuksia ammattimaisempaan toimintaan.

Yllätyin myös siitä, miten Yle on uutisoinnissaan tiputellut paraurheilun artikkeleja eri aihekategorioihin, ei vain urheilun alle. Tämä ei varmasti lukijaa juurikaan haittaa, mutta tutkimusta tehdessä se tekee aineiston rajaamisesta vaikeampaa.

Opin myös sen, että tutkijana toimiminen on todella vaativaa minulle. Olen aina viehättynyt tilastoista ja numeroista urheilussa, mutta lukujen kerääminen, laskeminen ja analysointi ei ollut niin helppoa kuin kuvittelin.

Myös oma kielenkäyttöni muuttui opinnäytetyöprosessin takia. Ymmärrän nyt paraurheilu-sanan sävyeron vammaisurheiluun suhteen. En ollut aiemmin ymmärtänyt, että paraurheilu on rinnakkaista ei-vammattomien urheiluun nähden.

Lähteet

Aaltonen, P. 4.9.2005. Vammaisurheilu on vaikea asia medialle. Helsingin Sanomat. Luettavissa: <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000004334582.html>. Luettu 11.11.2023.

Asunta, P., Roitto R. & Saari A. 10.2.2023. Soveltavan liikunnan ja paraurheilun sanasto. Powerpoint-diat. Luettavissa: https://www.olympiakomitea.fi/uploads/sites/1/2023/02/13232fc3-liikkujan-polku_soveltavanliikunnan-sanasto_avausdiat_10022023.pdf. Luettu: 26.11.2023.

Aumakallio M. s.a. Tarina suomalaisesta istumalentopallosta, Osa 1, Esihistoriasta pelikauteen 2003–2004, SIUta ja sittistä. Luettavissa: <https://www.istumalentopallo.info/docs/historia/SIUta%20ja%20sittista.pdf>. Luettu: 21.10.2023.

Eriksson, S., Liikanen, V., Rannikko, A., Sihvonen, S. & Torvinen, P. 2017. Vammaisuus suomalaisen sanomalehden ruumiinkulttuureissa. Liikunta & Tiede 53, 6, s. 56–62.

Grahn V. 20.10.2023. Vastaava digituottaja. Yle Urheilu ja tapahtumat. Sähköposti.

Finnish Internet Audience Measurement. 2023. FIAM top-lista. Luettavissa: <https://fiam.fi/tulokset/> . Luettu 16.9.2023.

Haarni, I. 2006. Keskeneräistä yhdenvertaisuutta. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Helsinki. Luettavissa: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77988/R6-2006-VERKKO.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu: 10.3.2021.

International Paralympic Committee s.a. About the Beijing 2022 Paralympic Winter Games. Luettavissa: <https://www.paralympic.org/beijing-2022/about>. Luettu 15.11.2023.

International Paralympic Committee. 6.9.2023. IPC publishes 2022 Annual Report. Luettavissa: <https://www.paralympic.org/news/ipc-publishes-2022-annual-report>. Luettu 15.11.2023.

Karhunen, P. 23.9.2022. Ilta-Sanomat on Suomen suurin uutismedia – kolme kuvaa näyttää, miten paljon teitä todella on. Ilta-Sanomat. Luettavissa: <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000009088243.html>. Luettu 11.11.2023.

Kielineuvonta. 23.11.2023. Kotimaisten kielten keskus. Puhelintiedonanto.

Kielitoimiston sanakirja. Kotimaisten kielten keskus. Luettavissa: <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/vammaisurheilu>. Luettu: 27.11.2023.

Jaakkola, M. 2013. Hyvä journalismi. Käytännön opas kirjoittajalle. Kansanvalistusseura. Helsinki.

Kummu, L. 2005. Kummajaisesta huippu-urheiluksi : Suomen vammaisurheilun historia 1960-2005. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Luettavissa: https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/9681/URN_NBN_fi_jyu-2006357.pdf?sequence=1. Luettu 2.11.2023.

Laaksonen, A. 24.8.2012. Sotilassairaalaista olympiatulen valopiiriin. YLE. Luettavissa: <https://yle.fi/a/3-6269360>. Luettu 14.11.2023.

Laki Yleisradio Oy:stä. 22.12.1993/1380.

Laine, A. s.a. Urheilujournalismin ominaispiirteet. Jyväskylän yliopisto. Luettavissa: <https://urheilu-journalismi.jyu.fi/files/original/999323a48a7ed71a37cfb093e40e9c42a60ef1c3.pdf> Luettu: 30.10.2023.

Laitinen M & Pietilä P. 2022. Vammaiset : vaivaisista täysivaltaisiksi kansalaisiksi?. SKS Kirjat. Helsinki.

Latikka, A. 25.11.2020. Inspiraatiopornoa vai huippu-urheilua. Paralympiakomitean urheilijablogi. Luettavissa: <https://www.paralympia.fi/ajankohtaista/blogit/8580-inspiraatiopornoa-vai-huippu-urheilua>. Luettu: 25.10.2023.

Liikenne- ja viestintäministeriö. 2021. Muistio. Valtioneuvoston asetus audiovisuaalisista palveluista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta. Helsinki. Luettavissa: <https://vnk.fi/delegate/file/84834>. Luettu 27.10.2023.

Linnamaa, A. 2020. Paraurheilun luokittelu pähkinänkuoressa -oppaan laatiminen Suomen Paralympiakomitealle. AMK-opinnäytetyö. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu. Luettavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2020112424145>. Luettu: 10.3.2021.

Malm M., Matero M, Repo M. & Talvela E-L. 2012. 1.–3. painos. Esteistä mahdollisuuksiin. Vammaistyön perusteet. Sanoma Pro. Helsinki.

Nurmi-Koikkalainen, P., Ahola, S., Gissler, M., Halme, N., Koskinen, S., Luoma M-L., Malmivaara, A., Muuri, A., Sainio, P., Sääksjärvi, K. & Väyrynen, R. 2017. Tietoa ja tietotarpeita vammaisuu-
desta. Analyysia THL:n tietotuotannosta. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki. Luettavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135650/URN_ISBN_978-952-302-946-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Luettu: 28.11.2023.

Näkövammaisten liitto. s.a.. Näkövammaisuus. Luettavissa: <https://www.nakovammaisten-liitto.fi/fi/nakovammaisuus>. Luettu: 13.11.2023.

Päivälehdien museo.2022. Ilta-Sanomat 90 vuotta. Eilen, tänään ja huomenna. Luettavissa: <https://www.paivalehdenmuseo.fi/nayttelyt/ilta-sanomat-90-vuotta-eilen-tanaan-ja-huomenna/> Luettu: 10.11.2023.

Pyykkönen, F. 2018. Fysioterapian rooli paralympiaurheilussa. AMK-opinnäytetyö. Lapin ammattikorkeakoulu. Luettavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2018090114776>. Luettu: 10.3.2021

Rantanen V. 26.10.2023. Esihenkilö. IS Urheilu. Sähköposti.

Saari, A & Sipilä, V. 2018. Vammaisuus, terveydentila ja toimintakyky liikuntajärjestöjen yhdenvertaisuussuunnitelmissa. Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta VAU ry. Helsinki. Luettavissa: <https://www.paralympia.fi/images/tiedostot/Raportit/yhdenvertaisuusraportti-1.pdf>. Luettu: 10.3.2021.

Sanastokeskus ry ja Liikuntatieteellinen Seura. 2023. Soveltavan liikunnan ja paraurheilun sanasto. Liikuntatieteellisen Seuran Tutkimuksia ja selvityksiä nro 23. Helsinki. Luettavissa: https://sanastokeskus.fi/tiedostot/pdf/Soveltavan_liikunnan_ja_paraurheilun_sanasto.pdf. Luettu. 1.11.2023.

Sanoma s.a. Ilta-Sanomat. Luettavissa: <https://media.sanoma.fi/suunnittelijan-tyokalut/mediatiedot/ilta-sanomat>. Luettu: 1.11.2023.

Salminen R., Kautto M. & Saatsi S. 14.3.2022. Suomi teki hienon tuloksen Pekingin paralympialaisista, mutta kaipaava tulevaisuudessa hiihtäjiä – Kiinalle hurja mitalisaldo melkein tyhjästä. Yleisradio. Luettavissa: <https://yle.fi/a/3-12357015>. Luettu: 3.12.2023.

Sponsor Insight Finland. 2023. Sponsor Navigator 2023: Jääkiekko, yleisurheilu, hiihto & jalkapallo edelleen suosikkilajit. Luettavissa: <https://www.sponsorinsight.fi/post/sponsor-navigator-2023-j%C3%A4%C3%A4kiekko-yleisurheilu-hiihto-jalkapallo-edelleen-suosikkilajit>. Luettu: 4.12.2023.

Suomen Paralympiakomitea. 2023. 23 nuorta paraurheilijaa edustaa Suomea kesän European Para Youth Games -kotikisoissa Pajulahdessa ja Helsingissä. Luettavissa: <https://www.paralympia.fi/uutinen/9742-23-nuorta-paraurheilijaa-edustaa-suomea-kesaen-european-para-youth-games-kotikisoissa-pajulahdessa-ja-helsingissae>. Luettu 5.12.2023.

Suomen Paralympiakomitea s.a. a. Maailmankisat. Luettavissa: <https://www.paralympia.fi/special-olympics/maailmankisat>. Luettu 25.10.2023.

Suomen Paralympiakomitea s.a. b. Terminologiaa. Luettavissa: <https://www.paralympia.fi/paralympiakomitea/medialle/terminologiaa>. Luettu 10.3.2021.

Suomen Paralympiakomitea s.a. c. Paralympiakomitea - Toimintasuunnitelma 2022. Luettavissa: https://www.paralympia.fi/images/tiedostot/Toimintasuunnitelma/paralympiakomitea_toimintasuunnitelma2022.pdf. Luettu: 14.11.2023.

Suomen Paralympiakomitea s.a. d. Vammaisurheilun historiaa. Luettavissa: <https://www.paralympia.fi/paralympiakomitea/historiaa/vammaisurheilun-historiaa>. Luettu 14.11.2023

Swanljung, M. 11.9.2023. Käyttämämme kieli paljastaa kenen tarinaa kerromme. Yhdenvertaisuusvaltuutettu. Luettavissa: <https://syrjinta.fi/-/kayttamamme-kieli-paljastaa-kenen-tarinaa-kerromme>. Luettu 27.11.2023.

Tampereen yliopiston journalismin, viestinnän ja median tutkimuskeskus COMET. 2023. Uutismedia verkossa 2023. Reuters-instituutin Digital News Report Suomen maaraportti. Media-alan tutkimussäätiö. Helsinki. Luettavissa: https://www.mediaalantutkimussaatio.fi/wp-content/uploads/Reuters_Uutismedia-verkossa-raportti_2023.pdf. Luettu: 3.12.2023

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 11. uudistettu laitos. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki.

Valtion liikuntaneuvosto. Lausunto: Valtioneuvoston asetus televisio- ja radiotoiminta-asetuksen muuttamiseksi. 2020. Luettavissa: <https://www.liikuntaneuvosto.fi/lausunnot-ja-julkaisut/lausunto-valtioneuvoston-asetus-televisio-ja-radiotoiminta-asetuksen-muuttamiseksi/>. Luettu: 1.11.2023

Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki.

Yleisradio Oy. 2008. 80 vuotta luotettavaa uutisvälitystä. Luettavissa: <https://yle.fi/a/3-6153097>. Luettu: 30.10.2023

Yleisradio Oy. s.a. a. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2022. Luettavissa: <https://yle.fi/aihe/s/yleisradio/tasa-arvo-ja-yhdenvertaisuussuunnitelma-2022>. Luettu 30.10.2023

Yleisradio Oy. 2020. Yle pähkinäkuoressa. Luettavissa: <https://yle.fi/aihe/artikkeli/yleisradio/yle-pahkinankuoressa>. Luettu 10.11.2023.

Yleisradio Oy. s.a. b. Ylen tapahtumajournalistiset periaatteet. Luettavissa: <https://yle.fi/aihe/s/10003120>. Luettu 30.10.2023.

Yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista 27/2016.

Åberg, L. 8.9.2021. Kehitysvammaisuus. Duodecim Terveyskirjasto. Luettavissa: <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00556>. Luettu: 6.11.2023.